

Lan Nhện

Nhiều bạn hỏi lan nhện là lan gì? Chúng ta vẫn thường nghe nói đến cây lan Nhện, lan Thiên Nga hay lan Hoàng Hậu, vậy hãy thử tìm xem cây lan Nhện thực sự như thế nào.

Mỗi cây lan thường có 2 tên: tên khoa học (scientific names) và tên dân gian (common names hay popular names).

Tên khoa học có 2 phần, phần đầu chỉ loài và phần sau chỉ giống thí dụ như:

Cattleya labiata

Dendrobium anosmum.

Ảnh: orchidstudium.com

Ảnh: Nguyễn Quang Thuyết

Nhìn vào mấy chữ này, người chơi lan có trình độ sẽ biết ngay đó là những cây nguyên giống (species) bởi vì chữ viết nghiêng và viết thường, nếu là cây lai giống viết thẳng và chữ chỉ giống viết hoa ở chữ đầu. Thí dụ:

Blc. Binosa (lai giống giữa cây *Cattleya bicolor* và cây *Brassavola nodosa*).

Dendrobium Nestor (lai giữa 2 cây *Den. anosmum* và cây *Den. parishii*).

Ảnh: forum.theorchidsource.com

Ảnh: forum.theorchidsource.com

Ngoài tên chính thức cây lan lại có vài ba tên đồng danh (synonym). Tên chính thức là tên được công bố đầu tiên, các tên đặt sau này chỉ được coi là đồng danh, nhưng nhiều khọc gia vẫn cứ đặt thêm tên, hoặc dùng tên đồng danh làm cho rối tung như hoả mù, khiến cho người ta không biết đâu là chính và đâu là phụ. Thí dụ:

Dendrobium anosmum (tên chính do Lindley công bố vào năm 1845).

Dendrobium retusum (đồng danh do Llanos công bố vào năm 1859).

Dendrobium superbum (do Rchb.f công bố vào năm 1864).

Dendrobium scortechinii (do Hooker năm 1890).

Ngoài 2 tên *Dendrobium anosmum* và *Dendrobium superbum* được nhiều người thường gọi, dân Hawaii còn gọi cây lan này là Dendrobium Honohono nữa.

Tên Việt của cây lan lại càng rắc rối hơn nữa, người này gọi loài *Cattleya* là lan Hoàng Hậu, nhưng người khác lại nói là loài *Grammatophyllum*. Còn cây *Dendrobium anosmum* chúng ta lại có tên: Dã Hạc, Giã Hạc, Phi Điệp, Phi Điệp Tím.

Trở về với cây lan Nhện, trong các sách vở của chúng ta có loài *Arachnis* tên là Vũ Nữ, Bọ Cạp Tía, Tri Thù, lan Nhện.

Arachnis annamensis

Ảnh: Bùi Xuân Đáng

Arachnis labrosa

Ảnh: Nông Văn Duy

Nhưng cây lan Nhện của các xứ Nam Mỹ lại là cây *Brassia verrucosa*, *Brassavola giroudiana*, *Brassavola caudata* với những bông hoa màu vàng nhạt hay xanh nhạt, cánh hoa và cánh dài dài 30-40 phân. Lưỡi hoa sần sùi, đốm nâu đốm đen trông cũng khá giống như con nhện.

Brassavola verrucosa

Ảnh: Orchidonline.com au

Brassavola gireoudiana

Ảnh: picasaweb.google.com

Úc Châu cũng là nơi có nhiều cây lan được gọi là lan Nhện như:

<i>Caladenia cardiochila</i>	(Heart-lip spider orchid):	Lan Nhện lưỡi hình trái tim.
<i>Caladenia concolor</i>	(Crimson spider orchid):	Lan Nhện đỏ sẫm.
<i>Caladenia caudata</i>	(Tailed spider orchid):	Lan Nhện có đuôi.
<i>Caladenia longicauda</i>	(White spider orchid):	Lan Nhện trắng.
<i>Caladenia macrostylis</i>	(Leaping spider orchid):	Lan Nhện nhảy.
<i>Caladenia patersonii</i>	(Common spider orchid):	Lan Nhện thông thường.

Caladenia cardiochila
Ảnh: Flickr.com

Caladenia concolor
Ảnh: Flickr.com

Caladenia caudata
Ảnh: Redbubble.com

Caladenia longicauda
Ảnh: Wikipedia.com

Caladenia macrostylis
Ảnh: olivercardona.com.au

Caladenia patersonii
Ảnh: plantsystematics.org

Theo giới bình dân Âu Châu hay Trung Đông, lan Nhện lại là loài *Ophrys*, một loài địa lan có giống *Ophrys sphegodes* là lan nở hoa sớm vào mùa Xuân: (spring-blooming spider orchid) và giống cũng là giống nở trễ (late spider-orchid).

Ophrys sphegodes
Ảnh: britishecologicalsociety.org

Ophrys holosericea
Ảnh: infoflora.ch

Còn người Phi Châu lan Nhện lại là giống lan *Bartholina burmanniana* mọc gần Greyton Western Cape, Nam Phi Châu, mặc dầu giống lan này rất hiếm, cho nên ít người biết đến.

Ảnh: orchidspecies.com

Ảnh: orchid.unibas.ch

Nhưng tháng 12- 2005, một cây lan mới của VN do T.T.T.Trang, Trần Văn Thảo, Nguyễn Tiến Vinh tìm thấy ở Lâm Đồng, Lạc Dương vào và được giáo sư Leonid Averyanov công bố trên thế giới với tên *Corybas annamensis*. Loài lan *Corybas* có 9 giống, phần lớn mọc ở Tân Tây Lan (New Zealand) và cũng được gọi là lan Nhện.

Ảnh: Nông Văn Duy

Ảnh: Nông Văn Duy

Cây lan *Corybas annamensis* là một giống đặc hữu của VN, hiện giờ chưa có tên Việt, rất mong các bậc thức giả hãy nghĩ cho kỹ tìm cho một tên gọi làm sao cho thích hợp với màu sắc, hình dáng và hợp tình hợp lý.

Riêng kẻ viết bài đầu óc mê muội, chữ nghĩa eo hẹp, ý tứ khô cạn cũng xin đề nghị với tên:

Tên loài: Lâm Dương (để nhớ tới địa danh: Lâm Đồng, Lạc Dương).

Tên giống: Trang Thảo Vinh (để ghi nhớ những người đã tìm ra).

Dù cho tên chẳng hay ho, nhưng gọi là có một chút lòng gửi gắm của kẻ tha hương. Chấp nhận hay không xin tùy các bạn.

Westminster Hạ tuần 2011